

REPUBLIKA CRNA GORA
MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE,
ŠUMARSTVA I VODOPRIVREDE

BILTEN

20 – 2006 Živa stoka

AGRARNI MARKETINŠKI INFORMACIONI SISTEM
CRNE GORE

11. jul 2006. Vol. 1, Broj 20

Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Crne Gore

www.minpolj.vlada.cg.yu

Ponuda na stočnim pijacama

2

Pregled cijena žive stoke

3-7

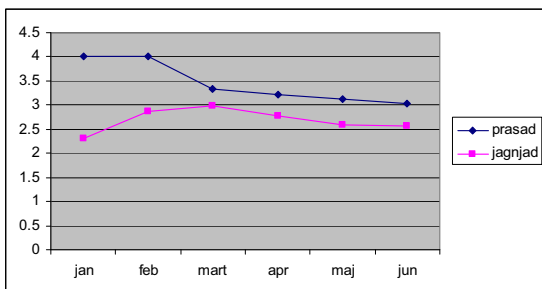
Slobodan sistem držanja krava

8-10

CIJENA PRASADI I JAGNJADI U LAGANOM PADU

Analizirajući cijene prasadi i jagnjadi u proteklih šest mjeseci primijetan je uticaj uvoza i sezonskog karaktera proizvodnje. U tabeli i grafikonu koji slijede vide se ove promjene.

	Cijena u €	
	prasad	jagnjad
jan	4.00	2.30
feb	4.00	2.86
mart	3.33	2.98
apr	3.22	2.77
maj	3.13	2.59
jun	3.02	2.57

Prosječna cijena prasadi je u januaru i februaru bila 4,00€. Sa uvozom prasadi iz Holandije registrujemo pad cijene za 0,67€ i ovaj pad se nastavlja tako da je u toku juna mjeseca prosječna cijena prasadi bila 3,02€ po kg žive mjere.

Kod cijene jagnjadi je primjetna sezonska promjena. U januaru i februaru je cijena bila dosta niska jer su u prodaji bila starija jagnjad. Cijena jagnjadi je, kao što se vidi, svoj maksimum dostigla u martu kada je bila 2,98€ po kg žive mjere.

Pojavom mladih jagnjadi cijena je počela da pada da bi u junu mjesecu iznosila 2,57€ po kg žive mjere.

REPUBLIKA CRNA GORA
MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE,
ŠUMARSTVA I VODOPRIVREDE

IZVJEŠTAJ O CIJENAMA ŽIVE STOKE

Datum prikupljanja podataka: 4. - 11. 7. 2006. godine
Izveštaj sastavila: Služba za selekciju stoke RCG

	Stoka Rasa jm	Bar Stočna pijaca	Berane Stočna pijaca	Bijelo Polje Stočna pijaca	Nikšić Stočna pijaca	Pljevlja Stočna pijaca	Podgorica Stočna pijaca	Crna Gora
1	Telad 80-160 kg SIM kg	~	2.50 (2.50-2.70)	~	~	2.70 (2.70-2.80)	2.60 (2.60-2.60)	2.60 (2.60-2.70)
2	Telad 80-160 kg kg	2.90 (2.65-3.00)	2.30 (2.30-2.50)	2.40 (2.20-2.60)	2.90 (2.80-3.00)	2.60 (2.50-2.70)	2.80 (2.80-2.80)	2.65 (2.54-2.77)
3	Junad do 300 kg SIM kg	~	~	~	~	~	2.00 (2.00-2.00)	2.00 (2.00-2.00)
4	Junad do 300 kg kg	~	~	1.50 (1.40-1.70)	2.20 (2.00-2.50)	1.60 (1.50-1.80)	~	1.77 (1.63-2.00)
5	Junad preko 300 kg SIM kg	~	~	~	~	~	1.80 (1.80-1.80)	1.80 (1.80-1.80)
6	Junad preko 300 kg kg	1.70 (1.60-1.80)	~	1.50 (1.50-1.50)	1.80 (1.70-1.90)	~	~	1.67 (1.60-1.73)
7	Krave za klanje SIM kg	~	1.10 (1.10-1.10)	~	1.00 (0.90-1.10)	~	~	1.05 (1.00-1.10)
8	Krave za klanje kg	0.85 (0.80-1.00)	0.80 (0.80-1.10)	1.00 (0.80-1.10)	0.80 (0.70-1.00)	1.00 (0.85-1.10)	~	0.89 (0.79-1.06)
9	Prasad kg	~	2.50 (2.50-2.70)	~	3.40 (3.10-3.50)	~	~	2.95 (2.80-3.10)
10	Jagnjad kg	2.90 (2.70-3.00)	2.30 (2.30-2.50)	~	2.30 (2.20-2.50)	2.20 (2.20-2.30)	2.50 (2.50-2.60)	2.44 (2.38-2.58)
11	Šilježad kg	~	~	~	~	~	2.20 (2.00-2.20)	2.20 (2.00-2.20)
12	Ovce za klanje kg	~	~	~	1.50 (1.50-1.50)	~	~	1.50 (1.50-1.50)
13	Jarad kg	2.90 (2.80-3.10)	2.40 (2.40-2.40)	~	~	~	2.80 (2.80-2.80)	2.70 (2.67-2.77)

	Stoka Rasa jm	Bar Stočna pijaca	Berane Stočna pijaca	Bijelo Polje Stočna pijaca	Nikšić Stočna pijaca	Pljevlja Stočna pijaca	Podgorica Stočna pijaca	Crna Gora
14	Priplodne ovce grlo	~	~	~	~	~	100.00 (80.00-100.00)	100.00 (80.00-100.00)
15	Priplodne koze grlo	~	40.00 (40.00-40.00)	~	130.00 (120.00-130.00)	~	~	85.00 (80.00-85.00)
16	Priplodne junice HF grlo	~	900.00 (900.00-900.00)	~	1,000.00 (800.00-1,200.00)	~	~	950.00 (850.00-1,050.00)
17	Priplodne junice Smeđa grlo	~	~	700.00 (600.00-1,000.00)	950.00 (800.00-1,100.00)	1,000.00 (600.00-1,200.00)	~	883.33 (666.67-1,100.00)
18	Priplodne junice Melez grlo	~	600.00 (600.00-600.00)	600.00 (500.00-700.00)	~	~	~	600.00 (550.00-650.00)
19	Priplodne krave SIM grlo	~	900.00 (900.00-900.00)	~	~	~	~	900.00 (900.00-900.00)
20	Priplodne krave HF grlo	~	~	1,000.00 (800.00-1,100.00)	1,100.00 (900.00-1,200.00)	~	~	1,050.00 (850.00-1,150.00)
21	Priplodne krave Smeđa grlo	~	~	800.00 (600.00-1,100.00)	~	~	~	800.00 (600.00-1,100.00)
22	Priplodne krave Melez grlo	~	800.00 (550.00-800.00)	700.00 (550.00-800.00)	600.00 (400.00-700.00)	~	~	700.00 (500.00-766.67)

*Kvalitet proizvoda je dobar ukoliko drugačije nije naznačeno

Cijene žive stoke - stočne pijace u Srbiji za period 26.06.- 02.07.2006. godine

Jedinica mere din/kg	Težina/ uzrast	Rasa	Centralna Srbija											Vojvodina						Dominantna cena Srbija	Dominantna cena centralna Srbija	Dominantna cena Vojvodina				
			Beograd	Obrenovac	Čačak	Kragujevac	Kraljevo	Loznica	Niš - Beljin	Pirot	Požarevac	Smederevo	Ospionica	Vranje	Zajčar	Kikinda	Novi Sad	Pančevo	Sombor				S.Mitrovica	Subotica	Zrenjanin	
Dviske	sve		140	---	130	120	160	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	130	---	110	---	---	---	---	---	130
Jagnjad	sve		180	170	150	170	180	190	200	195	180	210	160	---	---	---	---	140	180	---	180	180	---	---	---	180
Jarići	sve		150	150	140	160	150	150	160	160	130	170	140	---	---	---	---	---	180	---	170	180	---	---	---	150
Junad	do 300 kg	HL	---	---	135	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	130	---	---	---	---	---	---
Junad	do 300 kg	SM	150	---	145	132	---	140	145	140	---	145	150	---	---	---	---	---	---	150	---	---	---	---	---	150
Junad	>480 kg	sve	140	---	140	150	130	130	140	---	---	140	140	---	---	---	---	---	---	150	---	---	---	---	---	140
Koze	sve		80	---	80	---	90	80	---	---	---	80	90	---	---	---	---	---	---	70	---	---	---	---	---	80
Krave za klanje	HL		---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	70	---	---	---	---	---	---
Krave za klanje	SM		90	---	110	100	85	75	80	110	---	90	80	---	---	---	---	---	---	90	---	---	---	---	---	90
Krmače za klanje	>130 kg	sve	---	---	90	70	75	---	60	---	---	65	---	80	---	---	---	---	---	60	---	---	---	---	---	60
Ovca	sve		110	110	110	100	110	100	90	110	100	90	80	---	---	---	---	65	90	---	80	---	---	---	---	110
Ovnovi za priplod	sve		150	---	120	120	150	---	---	---	---	110	120	---	---	---	---	---	---	150	---	---	---	---	---	150
Prasad do 15 kg	sve		140	140	130	---	---	140	160	---	120	160	140	---	---	---	---	140	160	---	160	120	160	160	---	140
Prasad do 25 kg	sve		130	140	120	120	---	130	160	---	110	130	140	---	---	---	---	130	160	---	150	100	140	140	---	130
Priplodne junice	sve		---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	150	---	---	---	---	---	---	---	---
Priplodne krave	HL		---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	150	---	---	---	---	---	---
Priplodne krave (din/grlu)	SM		---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	150	---	---	---	---	---	---
Šilježad	sve		140	---	140	---	170	150	---	---	---	140	---	---	---	---	---	---	---	130	---	---	---	---	---	140
Telad	80-160 kg	HL	---	---	230	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	230	230	---	180	---	---	---	---	230
Telad	80-160 kg	SM	270	260	270	250	270	250	220	230	240	250	240	---	---	---	---	160	280	---	250	---	---	---	---	270
Tovljenici	80-130 kg	sve	85	100	85	90	---	70	---	---	75	110	90	---	---	---	---	70	80	---	80	---	---	---	---	85
Tovljenici	>130 kg	sve	80	100	70	80	---	65	---	---	70	90	80	---	---	---	---	80	---	75	---	---	---	---	---	80

Izvor: STIPS

Cijene su izražene u dinarima. (1Euro = 85 dinara)

**Prikaz cijena (kn/kg) za grupu proizvoda
- stoka, meso i
prerađevine-stočni sajam (2/2)**

Prices for product group
u razdoblju od 26-06-2006 do 02-07-2006

uspoređeno s razdobljem od 12-06-2006 do 18-06-2006

Proizvod	Tip	Hrvatska	
		Cijena	Razl.
tele simental (80-160 kg)-calf .	1.Min	20.00	0.00
	2.Max	30.00	0.00
	Prosjek	23.90	0.46
tele holstajn (80-160kg)-calf .	1.Min	20.00	1.00
	2.Max	23.00	0.00
	Prosjek	22.00	0.50
junica simental (za klanje)-heifer .	1.Min	10.00	0.00
	2.Max	13.00	0.00
	Prosjek	11.54	-0.07
junica holstajn (za klanje)-heifer .	1.Min	10.00	0.00
	2.Max	10.00	0.00
	Prosjek	10.00	0.00
bik simental (>450kg)-beef .	1.Min	12.00	0.00
	2.Max	15.00	0.00
	Prosjek	12.77	-0.07
bik holstajn (>450 kg)-beef .	1.Min	-	-
	2.Max	-	-
	Prosjek	-	-
bik holstajn (300-450 kg)-beef .	1.Min	10.00	0.00
	2.Max	10.00	-1.00
	Prosjek	10.00	-0.50
krava simental (za klanje)-cow .	1.Min	4.00	0.00
	2.Max	8.00	-1.00
	Prosjek	5.89	-0.15
odojak (25-35 kg)-piglets .	1.Min	12.00	0.00
	2.Max	26.00	-1.00
	Prosjek	15.33	-0.24
svinja (80-120 kg)-swine .	1.Min	8.00	0.00
	2.Max	17.00	3.00
	Prosjek	10.37	0.34
krmača (za klanje)-sow .	1.Min	4.00	-1.00
	2.Max	8.00	-1.00
	Prosjek	6.52	0.02
janjad-lambs .	1.Min	18.00	0.00
	2.Max	32.00	3.00
	Prosjek	22.55	-0.33
ovca (za klanje)-sheep .	1.Min	8.00	0.00
	2.Max	10.00	0.00
	Prosjek	8.31	-0.07
jare-kid goat .	1.Min	21.00	0.00
	2.Max	30.00	1.00
	Prosjek	27.23	1.80

Izvor: TISUP

Cijene su izražene u kunama. (1Euro = 7,3 Kuna)

SLOBODAN SISTEM DRŽANJA KRAVA

Slobodan sistem držanja krava znači slobodno kretanje grla i bliži je prirodnom načinu života. Karakteristike su mu:

- Sve najvažnije funkcije su razdvojene i obavljaju se na različitim mjestima (ishrana, napajanje, čišćenje, muža);
- Toplotna izolacija nije potrebna pa je ovakav objekat jeftiniji;
- Potrebno je manje rada (oko muže jer se obavlja na jednom mjestu, u izmuzištu i manje transporta);
- Grla se više kreću pa imaju bolju konstituciju i bolje zdravlje

Osnovna karakteristika ovog sistema je da se u jednoj građevinskoj cjelini gradi određeni broj odjeljenja za krave u laktaciji, za zasušene krave, zajedničko izmuzište, telečarnik, i odjeljenje za oboljele krave. Kod unutrašnjeg uređenja zahtijevaju se odvojene površine za ležište (dužine do 240 cm) za kretanje (širine do 200 cm), a radi potrebe održavanja suvog ležišta napajanje se vrši izvan ležišta i hranilišta.

Kod slobodnog načina držanja krava razlikuju se dvije osnovne grupe:

- A) Zajedno, na istom mjestu, ishrana i ležanje i
- B) Ishrana i ležanje su odvojeni (na različitim mjestima)

Ishrana i ležanje – zajedno

Za ovaj način držanja možemo da kažemo da je prelazni sa vezanog na slobodan način držanja. Pri izgradnji novih štala se ne praktikuje a značajan je

samo pri adaptaciji štala od vezanog ka slobodnom načinu držanja. U tom slučaju se uklanja sistem za vezivanje i proširuje prostor iza krava za kretanje. Pored štale se obavezno izgrađuje prostor za ispust i na štali probijaju vrata ka ispustu. Najveća investicija kod ovog sistema je izgradnja izmuzišta. Pored štale se pravi novi objekat za zajedničko izmuzište.

Ishrana i ležanje – razdvojeni

Kao što ime kaže ovaj sistem ima razdvojene osnovne funkcije. Svakoj kravi je obezbijedeno mjesto za ležanje, dovoljno prostora za kretanje, mjesta za ishranu, napajanje i dr. U praksi se koristi više varijanti ovog načina držanja:

- sa boksovima za ležanje
- sa kosim podom i
- sa dubokom prostirkom

Štale sa boksovima za ležanje

U praksi je ovo najzastupljeniji način držanja. Kod ovog načina svaka krava ima «neko» svoje ležište. Dimenzije ležišta su 220-250 x 115-125 cm sa pregradom između koja se stavlja na visini od 80 cm. Ležište mora zadovoljiti slijedeće: nesmetan ulaz i izlaz, udobno i neometano ležanje, da se izmet izbacuje van ležišta i da ne dođe do povrede. Ležišta mogu da budu visoka i niska.

Visoka ležišta su u odnosu na hodnik izdignuta 20 do 25 cm i skuplja su u izgradnji. Prave se sa padom od 2% ka hodniku za kretanje i bolja su za održavanje higijene. Na njima se redovno koristi gumena podloga.

Niska ležišta se prave u ravni sa prostorom za kretanje. Na njima se koristi

prostirka koja se čisti dva puta nedjeljno. Zahtijevaju više rada a održavanje i dezinfekcija su otežani. Preporučljivo je jer je jeftinije.

Prostor za kretanje u štali mora biti dovoljno veliki i komotan za nesmetano kretanje krava. Prosječno on treba da iznosi 3m² po kravi. Širina prostora za kretanje uz jaslje treba da je 3,0 do 3,3 m a između dva reda ležišta oko 2,5 m. Na krajevima redova ležišta prave se prolazi širine oko 2,3 m. Podloga u ovom prostoru treba da bude suva i da ne kliza a pravi se kao puni ili rešetkasti pod.

Puni pod se koristi tamo gdje se planira prostirka. Prostor za kretanje je 10 cm ispod nivoa ležišta sa padom od 2%. Izdubivanje se vrši dvokrakom gredom koja se kreće brzinom od 2 – 5 m/min. Rešetkasti pod se češće koristi. Pravi se od armirano – betonskih gredica. Gredice su širine oko 8 cm a razmak između njih je oko 3 cm.

Hodnik za ishranu je najčešće po sredini štale. On mora biti dovoljne širine da odgovara tehnici koja se koristi za ishranu.

Napajanje se obavlja na grupnim poilicama. Jedna poilica služi za napajanje 10 – 15 krava.

Pored prostora za kretanje u štali obavezan je i prostor pored štale – **ispust**. Ispust se pravi kvadratnog ili pravougaonog oblika i po kravi bi trebalo da bude 3,5 m² ispusta. Ispust treba da je zaštićen od vjetrova i sunca. Podloga u ispustu može da bude zemljana ili betonska. Ona mora da zadovolji higijenske i zdravstvene zahtjeve životinja.

Izmuzište se izgrađuje kao posebno odjeljenje u štali. Time se postiže

toplotna izolacija i jednostavnije kretanje. Kod većih farmi izmuzište se izgrađuje kao poseban objekat.

Štale sa kosim podom

Ovo je noviji način držanja. On takođe ima dva dijela: prostor za ležanje i prostor za ishranu - kretanje. Prostor za ležanje je sa nagibom do 10 %. Prostirka se dodaje u gornji dio ležišta i polako klizi ka dnu. Kako klizi ona se više prlja. Krave najradije leže na prve 2/3 ležišta i time se održavaju u čistom stanju. Ovaj način je prirodniji ali zahtijeva više prostirke.

Štale sa dubokom prostirkom

Ovo je veoma jednostavan i najjeftiniji način držanja krava. Kod ovog načina je potrebna velika količina slame (8 do 10kg po kravi). Kod ovakvog načina teško se održava higijena krava. Gradi se u nekoliko varijanti.

Standardna varijanta je kada je prostor za ležanje i kretanje zajednički. Na dužoj strani su jasle a površina je 6-7 m² po kravi.

U drugoj varijanti prostor za ležanje je u odnosu na prostor za ishranu i kretanje spušten za 80-100 cm. Ovo se postiže pomoću stepenika. Površina za ležanje po kravi je 4-5 m². Prostirka se stavlja 2-3 puta nedeljno a čisti 2-3 puta godišnje. Prostor za ishranu i kretanje je širine 2,5-3 m.

Ovaj način je sličniji prirodnom, objekti su jednostavni i jeftini a zahtijeva velike količine prostirke.